

INSPRAAKREACTIE INTERNETCONSULTATIE WET GDI

Marnix Mosselman, 31 maart 2017

Inleiding

Artikel 2 van het concept wetsvoorstel GDI handelt over het voorschrijven van Open Standaarden, waarmee het Forum Standaardisatie meer wettelijke status krijgt. Vanuit de huidige praktijk kijk ik daar wat kritisch tegenaan.

Deze zorg laat zich samenvatten als:

Hoe zit het met de positie/rechtsbescherming van belanghebbenden (burgers, ondernemers maar ook decentrale overheden die een eindig budget moeten verdelen over verschillende beleidsdomeinen)

- ten aanzien van standaarden met een vlekje
- bij een verkeerde omgang met standaarden, met nadelige gevolgen voor één of meer belanghebbenden

Vooropgesteld: er is niks mis met de gedachte achter open source en open standaarden. Integendeel. Het dient echter geen absolute religie te zijn waarvoor al het andere moet wijken. Wanneer deze voor belanghebbenden leiden tot hoge kosten en/of hinder door onbruikbare bestandsformats, dan schiet het zijn doel voorbij.

Uiteraard ben ik bereid om e.e.a. vanuit de concrete praktijk nader toe te lichten. Als kleine ondernemer in een nichemarkt, voor wie vooral van belang is dat data beschikbaar is in een format dat compatibel is met – of eenvoudig converteerbaar naar - mondiaal gangbare software voor (geografische) dataverwerking.

Bevindingen Commissie Elias: een spaghetti aan clubjes

In oktober 2014 heeft de Tijdelijk Commissie ICT (Commissie Elias) haar eindrapport opgeleverd. Het beeld van overheid en ICT is hierin niet 100% rooskleurig. Onder andere spreekt de Commissie Elias van een spaghetti aan clubjes.

Het rapport van de Commissie Elias heeft geleid tot diverse acties, maar de bevinding over de spaghetti is een beetje blijven liggen. Ik geef graag in overweging om (eerst) met voldoende distantie de spaghetti te ontwarren, evalueren en herordenen. Met een heldere bestuursrechtelijke en staatsrechtelijke positionering van de verschillende clubjes.

Overigens wil ik daarmee geen afbreuk doen aan de vele dingen die wel goed gaan, ambitieuze ontwikkelingen zoals het DSO en de inzet van veel professionals in het publieke ICT-domein.

Afdeling 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht moet onverkort gelden

Afdeling 3.2 van de Algemene wet bestuursrecht schrijft zorgvuldigheid en belangenafweging voor bij het nemen van besluiten. Vergelijkbare bepalingen zijn voor wet- en regelgeving opgenomen in de Aanwijzingen voor de regelgeving.

Deze vereisten van zorgvuldigheid en belangenafweging dienen onverkort te gelden bij het tot stand komen / voorschrijven / wijzigen van standaarden die enigerlei juridische status krijgen. Dit lijkt nu niet het geval in de formulering van artikel 2, lid 2 onder b. Dit artikel beperkt zich tot: iedere belanghebbende moet in staat zijn om deel te nemen aan het proces.

Als ik overal bovenop moet zitten waar ik als ondernemer of burger belang bij heb – nu of mogelijk in de toekomst – dan kost dat een hoop tijd en energie. Van een argument “het proces is voldoende” krijg ik pukkeltjes en uitslag in alle kleuren van de regenboog.

Ik acht het onacceptabel wanneer men zich bij concrete klachten in de praktijk verschuilt achter een vermelding op de “pas-toe-of-leg-uit”-lijst van het Forum Standaardisatie.

Leg doelen in de wet vast

Het gaat om het doel en niet om het middel.

Ter vergelijking: de Omgevingswet bevat in artikel 1.3 een beschrijving van de doelen van die wet, met in andere artikelen formuleringen als ‘met het oog op de doelen van de wet’.

Ook de Wet GDI zou een dergelijk artikel kunnen bevatten, met o.a. het tegengaan van leveranciersafhankelijkheid (hetgeen nu wel wordt genoemd in de Memorie van Toelichting) en verder veilige en eenvoudige communicatie met de overheid en goede toegankelijkheid van overheidsinformatie.

Dit vormt een vangnet in geval bepaalde standaarden in de praktijk juist een averechts effect hebben en dwingt tot het toetsen van de feitelijke situatie in breder verband.

De systeemfout bij Forum Standaardisatie: zowel stimuleren als toetsen

Enerzijds is Forum Standaardisatie een beleidsclub die zo veel mogelijk standaarden op haar lijst wil scoren.

Anderzijds toetst Forum Standaardisatie standaarden voor opname op een “pas toe of leg uit”-lijst. Dit zou een onafhankelijke toetsing moeten zijn. In de praktijk wordt echter geleund op het “expertadvies” van een “expertgroep”, waar de leverancier van de standaard zelf in zit, alsmede een handjevol softwareleveranciers dat lid is van desbetreffende stichting. De slager keurt zijn eigen vlees.

Een beetje open bestaat niet!

Een verplicht gestelde “Open Standaard” moet voor 100% open zijn.

Het wetsvoorstel heeft het in artikel 2 lid 2 onder c zowel over ‘kosteloos’ als over ‘tegen een redelijke vergoeding’. Wat onder redelijk wordt verstaan en hoe dit wordt beoordeeld, dat wordt niet duidelijk.

In de huidige praktijk kunnen softwareleveranciers zich voor een paar duizend Euro per jaar abonneren op specificaties van Standaard X, een “open standaard” die door het Forum Standaardisatie zelfs is bekroond met het predicaat ‘uitstekend beheer’. Het is echter niet transparant wat er tegenover dit bedrag staat.

Forum Standaardisatie geeft geen goede motivatie waarom zij deze abonnementskosten goedkeurt: het Forum beroept zich erop dat eerdergenoemde “expertgroep” van mening is dat dit geen onacceptabele belemmering vormt.

Documentatie en hulpmiddelen dienen gebruiksvriendelijk en in een bruikbare digitale vorm beschikbaar te zijn. Verschillende standaarden maken gebruik van XML. Kenmerkend is dat dan ook schema-informatie benodigd is, zodat die ook gratis en openbaar in een machine-leesbare vorm beschikbaar moet zijn. Toegankelijk houdt niet in: alleen een pdf-bestand van het zogenaamde xsd-bestand op internet plaatsen (ook al is pdf een Open Standaard). Hetzelfde geldt voor domeintabellen: pdf is daarvoor niet het meest geschikte format.